

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /В А Н Р Н/**

ПРАВИЛА ЗА ДОБРА ПРАКТИКА ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Тези правила са валидни за всички практикуващи професионалисти по здравни грижи. Те са начин за укрепване на техния професионализъм, доказателство за безопасно и ефективно упражняване на професията. Тези правила гарантират високо качество на оказваните здравни грижи и намаляват до минимум допускането на риск за пациента.

Документът е разработен в съответствие със Закона за здравето, Закона за лечебните заведения, Закона за съсловните организации на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти, на зъботехниците и на помощник-фармацевтите; Наредба №1 от 8 февруари 2011 г. за професионалните дейности, които медицинските сестри, акушерките, асоциираните медицински специалисти и здравните асистенти могат да извършват самостоятелно и по назначение; съобразен е с Европейския и световен опит и е адаптиран с оглед на националната специфика и традициите на здравните грижи в България.

Целта на този документ е да посочи общите правила за добра практика по здравни грижи. Той отразява професионалната компетентност, етичните аспекти и дължимото поведение на професионалистите по здравни грижи в системата на здравеопазването.

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /В А Н Р Н/**

Правилата за добра практика по здравни грижи се основават на принципите и ценностите, от които се ръководят професионалистите по здравни грижи в своята дейност. Тези правила определят професионалното поведение на медицинските специалисти по здравни грижи, при зачитане на правата и достойнството на гражданите, както и недопускането на действия, които биха могли да засегнат чувството на лична свобода на пациента. Правилата гарантират оказването на възможно най-добрите здравни грижи, независимо от пола, възрастта, расата, религията, сексуалната ориентация, начина на живот, социалното, менталното и здравословното състояние на пациента.

II. ДОБРА ПРАКТИКА ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ

1. Основни принципи за добра практика по здравни грижи

- 1.1.** Професионална компетентност и отговорност при предоставянето на здравни грижи, гарантиращи качество, ефективност и сигурност на пациентите;
- 1.2.** Ефективно общуване и прилагане на добри комуникативни техники при прилагане на здравните грижи;
- 1.3.** Достойно отношение към пациентите и техните близки, с уважение и зачитане на техните права и спазване на принципа на конфиденциалност при оказване на здравни грижи;
- 1.4.** Етичност в поведението към пациенти, техните близки и колеги;
- 1.5.** Умения за работа в екип;

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /В А Н Р N/**

1.6. Установяване и съхраняване на културата на откритост и взаимно доверие с пациенти, колеги и общество при упражняване на професията.

Посочените принципи водят до позитивен подход в работата и поведението на професионалистите по здравни грижи при упражняване тяхната професия.

2. Основни правила за добра практика по здравни грижи

2.1. Практикувайки своята професия професионалистите по здравни грижи се съобразяват със здравното законодателство и добрата практика по здравни грижи;

2.2. Чрез професионалните си действия професионалистите по здравни грижи утвърждават и пазят интересите и благополучието на пациентите и обществото:

2.2.1. Прилагат холистичен, безпристрастен и добронамерен подход като подкрепят, зачитат и уважават индивидуалния избор на пациента;

2.2.2. Практикуват умело и отговорно, подкрепят и насърчават здравословния стил на живот.

2.2.3. Уважават и зачитат правата и достойнството на хората, групите, общностите и населението;

2.3. При упражняване на професията си професионалистите по здравни грижи проявяват професионализъм и почтеност в рамките на признати професионални, етични и правни рамки;

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /B A H P N/**

2.3.1. Упражняват професията си по съвест и се стремят да оправдаят предоставеното им доверие като уважават правата на човека, и практикуват с всеотдайност и чувство за отговорност;

2.3.2. Спазват правилата, установени в Кодекса за професионална етика на медицинските сестри, акушерките и асоциираните медицински специалисти;

2.4. Професионалистите по здравни грижи изпълняват своите дейности като:

2.4.1. Поставят на водещо място грижата за пациента и неговата независимост;

2.4.2. Практикуват самостоятелните дейности отговорно, без риск за пациента, състрадателно, лично-ориентирано, при спазване на границите на придобитите професионални компетенции;

2.4.3. Работят в партньорство с други здравни и социални специалисти и организации, ангажирани с предоставяне на здравно-социални грижи и гарантират вземане на решения в мултипрофесионален екип;

2.4.4. Разпознават и се справят с етичните и деонтологичните предизвикателства и вземат решения за действия в рамките на своята професионална компетентност;

2.4.5. Информират пациентите за полаганите от тях грижи, процедури и манипулации;

2.4.6. Предоставят информация на достъпен език, по начин, който позволява на пациентите да направят информиран избор и да участват във вземането на решения относно здравните грижи;

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /B A H P N/**

- 2.4.7.** Не позволяват качеството на оказаните здравни грижи да се повлияе от личните възгледи;
- 2.4.8.** Не злоупотребяват с правомощията си при изпълнение на служебните си задължения;
- 2.4.9.** Не разгласяват поверителна информация;
- 2.4.10.** Сътрудничат с лекаря и други специалисти от екипа, както и с близките на пациента, като работят съвместно в полза на пациентите;
- 2.5.** Добрата практика на професионалистите по здравни грижи включва качествено изпълнение на здравните грижи:
- 2.5.1.** Адекватна преценка на състоянието на пациента и потребностите му от здравни грижи;
- 2.5.2.** Точно планиране и качествено осъществяване на здравните грижи;
- 2.5.3.** Практикуване на самостоятелни дейности, при спазване на границите на придобитите професионални компетенции;
- 2.5.4.** Координиране и контрол на дейностите за безопасно управление на риска и поемане на отговорност за предоставената грижа;
- 2.5.5.** Широко познаване на нуждите на хората като био-психосоциални и интелектуални личности.
- 2.6.** Добрата практика по здравни грижи изисква пълноценна професионална комуникация с лекаря и пациента;
- 2.6.1.** Професионалистите по здравни грижи поддържат професионална дистанция с лекаря и пациента;

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /В А Н Р N/**

2.6.2. Професионалистите по здравни грижи информират своевременно лекаря за обстоятелства, повлияващи състоянието на пациента;

2.6.3. Професионалистите по здравни грижи познават и прилагат коректно писмено назначените лекарствени средства;

2.6.4. Професионалистите по здравни грижи изясняват своевременно получените от лекаря назначения и задачи, отбелязват тяхното извършване, а в случай на отказ да ги извършат, писмено да се аргументират и информират своевременно по нива на подчиненост за всяко свое възражение, което е от значение за професионалната им дейност.

2.6.5. Професионалистите по здравни грижи не се възползват от привилегированото си професионално положение спрямо пациентите, тяхното имущество, дом или работно място.

2.7. Професионалистите по здравни грижи попълват точно и прецизно регламентираната документация.

2.8. Професионалистите по здравни грижи извършват здравните грижи според приетите алгоритми за работа, описани в технически фишове и протоколи.

2.9. Професионалистите по здравни грижи отчитат качеството и резултатите от извършената дейност с последващ анализ с цел гарантиране на високо качество и безопасност на пациента.

III. Поддържане и развитие на добра практика по здравни грижи

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /В А Н Р Н/**

Професионалистите по здравни грижи поддържат професионалното си развитие чрез обучения, споделяне на опит, наблюдение, обратна връзка, клинично мислене и оценка.

Професионалистите по здравни грижи:

1. Поддържат своите знания и умения през целия си професионален живот чрез различни форми на продължаващо обучение и други квалификации.
2. Поддържат знания и умения, които са необходими, за да се гарантира предоставянето на безопасни и ефективни здравни грижи.
3. Включени са в системата за продължаващо обучение и не осъществяват здравни грижи и дейности, за които не са преминали съответното обучение.
4. Познават законите и нормативните актове, регламентиращи дейностите, които осъществяват.
5. Участват в мониториране, поддържане и повишаване качеството на здравните грижи.
6. Участват в събирането на информация, отразяване на обратна връзка и периодична оценка на здравните грижи и използват това за подобряване на практиката и ефективността си.
7. Съхраняват ясни и точни записи, свързани с тяхната практика, като това включва не само документацията, а всичко, което касае обхвата на грижите.

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /В А Н Р N/**

8. Извършват дейностите си съгласно принципите на актуални научни доказателства и в границите на своите професионални компетенции.
9. Усвояват непрекъснато и прилагат в практиката новостите в професионалните техники и технологии.
10. Обучават своите колеги, студентите и специализантите.
11. Обучават пациентите и техните близки.
12. Работят за развиване на иновациите в здравните грижи, тяхното осъществяване, регистриране и утвърждаване.
13. Отговорни са за своето професионално развитие.

IV. Взаимоотношения на професионалистите по здравни грижи с пациенти

1. Чрез професионалните си действия медицинските специалисти по здравни грижи участват в промоцията и подобряването на здравето на пациентите и обществото и допринасят за тяхното благополучие.

Професионалистите по здравни грижи :

- 1.1. Поставят на първо място интересите на пациента - неговата безопасност се превръща в основен ангажимент;
- 1.2. Проявяват учтивост, уважение, милосърдие и състрадание;
- 1.3. Отнасят се с уважение и гарантират, че правата на пациента се спазват и не се допускат прояви на дискриминация;

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /B A H P N/**

1.4. Оказват здравни грижи, насочени към индивидуалните потребности и запазване на човешкото достойнство на пациента.

2. Професионалистите по здравни грижи изпълняват дейността си като:

2.1. Оказват здравни грижи в рамките на своята професионална компетентност;

2.2. Умеят да изслушват и избягват да правят предположения за нуждите на пациентите, признават многообразието и индивидуалния избор;

2.3. Включват пациента във вземането на решения относно здравните грижи;

2.4. Осигуряват своевременно и без неоправдано забавяне ефективна помощ или грижа и дейности по лечението, за което отговарят;

2.5. Осъществяват ефективна професионална комуникация, като насърчават пациента да споделя мнения и решения относно предоставените грижи;

2.6. Уважават, подкрепят и документират правото на пациента да приеме или да откаже здравни грижи, дейности и манипулации свързани с лечението;

2.7. Информират пациентите за полаганите за тях грижи, процедури и манипулации на достъпен език, по правилен и разбираем начин;

2.8. Спазват конфиденциалност;

2.9. Зачитат правото на личен живот на пациента във всички аспекти на грижите;

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /B A H P N/**

- 2.10.** Не позволяват личните им възгледи и чувства да се отразяват върху качеството на оказваните грижи;
- 2.11.** Ако в резултат на действията си професионалистите по здравни грижи причинят увреда на пациент са длъжни да обяснят за случилото се на пациента и по възможност да коригират действията си.
- 3.** Упражняват професията си, зачитайки правата и достойнството на пациента независимо от пол, възраст, раса, религия, културални, сексуални и други различия и ценностни ориентации.
- 4.** Поддържат професионална дистанция с пациента.
- 5.** Не злоупотребяват с правомощията си при изпълнение на служебните си задължения.
- 6.** Не се възползват от привилегированото си професионално положение спрямо пациентите, тяхното имущество, дом или работно място.
- 7.** Не допускат личните им чувства да повлияят на доверието на пациентите и не установяват неподходящи емоционални връзки с пациента или с негови близки.
- 8.** В рамките на своята компетентност споделят информация за пациента с негови близки и роднини само след изричното му съгласие.
- 8.1.** При лечение на деца или на пациенти с прояви на умствен дефицит дават информация и разяснения на техните родители, настойници или попечители по подходящ начин и в рамките на своята компетентност.
- 9.** Отнасят се към информацията за пациента като към поверителна.
-

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /В А Н Р N/**

- 9.1.** При използване на информация за пациента с цел научно изследване, публикация, представяне на конференция, заличават всички данни, които могат да разкрият самоличността на пациента;
- 9.2.** Прецизират информацията, полезна за общественото здраве, като избягват всички данни, разкриващи самоличността на пациента;
- 9.3.** Зачитат правото на пациента да откаже участие в процеса на преподаване или научно проучване и не допускат този отказ да повлиява негативно върху отношенията им с пациента.
- 9.4.** При включване на пациента в научно изследване, се съобразяват с изразеното писмено желание на пациента за съгласие или отказ.
- 10.** При ситуации, в които пациентът или негови близки проявят насилие или непочтено отношение спрямо професионалист по здравни грижи или негов колега, професионалистът по здравни грижи може да преустанови взаимоотношенията, като обясни мотивирано решението си и не прекъсва грижите за пациента до поемането му от друг професионалист.
- 11.** В случай на смърт на пациент не дават обяснения по причините и обстоятелствата, свързани със смъртта.

**V. ВЗАИМООТНОШЕНИЯ С КОЛЕГИ, ЗДРАВНИ
ИНСТИТУЦИИ И ОРГАНИЗАЦИИ**

- 1.** В процеса на предоставяне на оптимални здравни грижи и услуги професионалистите по здравни грижи работят в мултифункционални и мултипрофесионални екипи.

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /В А Н Р Н/**

2. Признават и уважават уменията, опита и приноса на участник, институция, организация в осигуряването на здравни грижи.
3. Поддържат ефективна комуникация с колеги.
4. Предоставят изчерпателна и своевременна информация на колеги, институции и организации, когато е от полза за пациента и/или е изисквана по съдебен път.
5. Отговорни са за предоставяне на информация от своята компетентност във връзка с изследванията и лечението.
6. Оценяват и самооценяват качеството на работата си и ролята си в екипа.
7. Професионалистите по здравни грижи помагат на колегите си според възможностите, знанията и опита си, без да превишават правомощията си и спазвайки етичните и деонтологични принципи и норми.
8. Подкрепят колегите си, които имат здравословен проблем или затруднения в изпълнение на грижите, но тази подкрепа никога не трябва да компрометира колегата или да бъде за сметка на пациента или обществената безопасност.
9. За да осигурят непрекъснатост на здравните грижи и услуги професионалистите по здравни грижи непременно уведомяват колегите си, когато оставят неизпълнена задача.
10. Професионалистите по здравни грижи се консултират помежду си за продължителността и непрекъснатостта на грижите.

БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /B A H P N/

- 11.** Всеки професионалист по здравни грижи може да контролира други от своята професия, за които отговаря, както и да им поставя задачи, за които те имат необходимите знания и професионален опит.
- 12.** Професионалистите по здравни грижи предоставят честна, точна и конструктивна обратна връзка на колегите в екипа.
- 13.** Изясняват различията в професионалното си мнение чрез обсъждане и информиран дебат. Не коментират работата и мнението на колегите си пред други колеги, пациенти и др.
- 14.** Професионалистите по здравни грижи подпомагат процеса на обучение на студентите и съдействат за развитие на техните компетенции и професионално развитие.
- 15.** Съхраняват ясни и точни записи, свързани с ежедневната им дейност, така че да е възможно идентифицирането на всички възникнали рискове или проблеми и стъпките за справяне с тях.
- 16.** Професионалистите по здравни грижи са отговорни за решенията си и трябва да умеят да делегират задачи и задължения, но само тогава, когато са сигурни, че лицето, на което са делегирани има компетентност за извършването им и, че е разбрало инструкциите.
- 17.** Професионалистите по здравни грижи трябва да подават сигнал винаги, когато установят отклонения в апаратурата, с която работят или отклонения от правилното извършване на дейности, които са в рамките на тяхната професионална компетентност.

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /B A H P N/**

18. Професионалистите по здравни грижи спазват принципите за безопасност и реагират незабавно, ако смятат, че съществува риск за пациента или обществената безопасност.

19. Професионалистите по здравни грижи споделят проблеми/съмнения от професионално естество с прекия си ръководител, съсловната организация, държавните органи.

VI. Професионален риск и безопасни условия на труд

1. Професионалистите по здравни грижи участват със свои представители в групите по условия на труд, като обсъждат резултатите от оценката на професионалния риск и анализите на здравното състояние на работещите и предлагат мерки за подобряването им;

2. Професионалистите по здравни грижи участват в обсъждане на планираните промени в технологията, организацията на труда и работните места по отношение на последствията от избора на оборудването, условията на труд и работната среда и предлагат решения за опазване на здравето и осигуряване на безопасността на работещите;

3. Професионалистите по здравни грижи участват в разработването на програми за информиране и обучение на работещите по проблемите на здравословните и безопасни условия на труд.

4. Професионалистите по здравни грижи се обучават задължително по програми, ред и изисквания, определени с наредба на министъра на

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /B A H P N/**

труда и социалната политика и министъра на здравеопазването във връзка с условията на труд.

5. Относно условията на труд професионалистите по здравни грижи имат право:

5.1. На достъп до наличната информация относно условията на труд, анализите на трудовия травматизъм и професионалната заболеваемост, констатациите и предписанията на контролните органи;

5.2. Да изискват от работодателя да предприема необходимите мерки и да правят предложения за отстраняване на опасностите или за временно ограничаване на риска за здравето и безопасността;

5.3. Да се обръщат към контролните органи, ако преценят, че взетите от работодателя мерки не са достатъчни да гарантират здравето и безопасността на работещите;

5.4. Да участват в проверките, извършвани от контролните органи.

5.5. Да участват при разработването на проектите на вътрешни правилници и наредби в областта на здравословни и безопасни условия на труд;

6. Професионалистите по здравни грижи трябва да докладват на своя пряк ръководител, работодател или съответните власти за всички обстоятелства, които възпрепятстват предоставянето на сигурни и подходящи здравни грижи.

7. Професионалистите по здравни грижи трябва да информират работодателя и да предложат съответни мерки при констатиране на

**БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /B A H P N/**

нарушения или неизпълнение на задължения за осигуряване на безопасност и здраве при работа.

8. Професионалистите по здравни грижи не разгласяват и не използват за своя сметка или за сметка на трети лица информацията, станала им известна при или по повод осъществяване на дейността им, която представлява производствена или търговска тайна, както и личните данни на работещите, освен ако те не са дали своето изрично съгласие за разгласяването им.

9. Професионалистите по здравни грижи трябва да бъдат застраховани за професионален риск от работодателя си и от съсловната организация.

VII. Допълнителни разпоредби

1. Професионалистите по здравни грижи поемат лична отговорност за действията си.

2. За недобросъвестни действия или бездействия, причинени поради незнание или умисъл и довели до влошаване състоянието на пациента професионалистите по здравни грижи носят наказателна отговорност.

3. Професионалистите по здравни грижи имат право да искат справедливо възнаграждение за положения от тях труд.

4. Тези правила подлежат на актуализация, тяхното спазване е обект на контрол от страна на Изпълнителна агенция „Медицински надзор“ по реда на Закона за лечебните заведения съвместно с БАПЗГ.

БЪЛГАРСКА АСОЦИАЦИЯ НА ПРОФЕСИОНАЛИСТИТЕ
ПО ЗДРАВНИ ГРИЖИ /Б А П З Г/
BULGARIAN ASSOCIATION OF HEALTH PROFESSIONALS
IN NURSING /В А Н Р N/

5. Този документ е разработен и публикуван на сайта на БАПЗГ (www.nursing-bg.com) с цел защита на професионалистите по здравни грижи в случаите на съмнения и/или въпроси, свързани с практикуването на професията и предоставя информация на пациентите и техните близки за Правилата за добра практика по здравни грижи.